

ILTAPÄIVÄTOIMINNAN
TOIMINTASUUNNITELMA
VANTAA

Sisällysluettelo

1. Toiminnan järjestämisen lähtökohdat	3
2. Toimintaa ohjaavat arvot ja toiminnan tavoitteet	6
3. Toiminnan sisällöt	7
4. Tukea tarvitsevat lapset aamu- ja iltapäivätoiminnassa	8
5. Yhteistyö kodin ja koulun kanssa	9
6. Toiminnan arviointi	10

Toimintasuunnitelma voimassa 10/2024 alkaen.

Vantaan Lastenliitto ry:n iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelma

1. Toiminnan järjestämisen lähtökohdat

Toiminnan järjestämisessä noudatetaan perusopetuslakia, opetushallituksen laatimaa koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteita sekä kaupungin omaa koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelmaa. Järjestämäämme iltapäivätoimintaa ohjaa lisäksi Vantaan kaupungin sivistysviraston toiminnan järjestämisestä laatimat ohjeet. Palvelusopimukseen liittyvät sopimusehdot, joita noudatamme, on määritelty Vantaan kaupungin toimesta. Vantaan Lastenliitto ry:n iltapäivätoiminnassa olevat lapset täyttävät palvelusopimuksen sähköisesti linkin kautta. Palvelusopimuslomake sisältää kaikki samat tiedot, mitä kaupungin lomakkeessa on ja samalla huoltajilta kysytään kuvauslupaa.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään koulun lukuvuoden aikana (ei sisällä koulun loma-aikoja). Iltapäivätoiminnan toiminta-aika on joko 4h/päivä tai 5h/päivä. Vantaan kaupunki huolehtii iltapäivätoiminnan hakemusten vastaanottamisesta ja lapsivalinnoista iltapäivätoimintaan. Pyrkimys on, että kaikki paikkaa tarvitsevat saavat paikan lukuvuoden aikana. Iltapäivätoiminnan paikat myönnetään Vantaan perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelman (2017) mukaan alla olevassa etusijajärjestyksessä, seuraavien valintaperusteiden mukaan:

- a) 1. vuosiluokan oppilas, jolla on iltapäivätoimintapaikalle välttämätön tarve liittyen terveydelliseen tai muuhun erityiseen syyhyn, josta huoltaja on esittänyt riittävän selvityksen (lausunto tms.)
- b) 1. vuosiluokan oppilas, jonka huoltajat ovat estyneet hoitamasta lasta iltapäivätoiminnan aikana työn, opiskelun tai muun erityisen syyn vuoksi. Erityisestä syystä tulee esittää riittävä selvitys (esim. lääkärintodistus)
- c) 2. vuosiluokan oppilas, jolla on iltapäivätoimintapaikalle tarve liittyen terveydelliseen tai muuhun erityiseen syyhyn, josta huoltaja on esittänyt riittävän selvityksen (lausunto tms.)
- d) 3. tai sitä ylemmän vuosiluokan oppilaat, joilla on erityisen tuen päätös
- e) 2. vuosiluokan oppilas, jonka huoltajat ovat estyneet hoitamasta lasta iltapäivätoiminnan aikana työn, opiskelun tai muun erityisen syyn vuoksi. Erityisestä syystä tulee esittää riittävä selvitys (esim. lääkärintodistus)
- f) 1. vuosiluokan oppilas, jonka huoltaja voi hoitaa lasta iltapäivisin kotona.

Lautakunta on määritellyt asiakasmaksuiksi 100 euroa neljän tunnin iltapäivätoiminnasta ja 130 euroa viiden tunnin iltapäivätoiminnasta. Syksystä 2016 alkaen asiakasmaksuja on voitu huojentaa 35 prosentilla perheen tulotasojen mukaan. 35 % suuruisella huojennuksella asiakasmaksut ovat neljän tunnin toiminnan osalta 65 euroa ja viiden tunnin toiminnan osalta 84,50 euroa kuukaudessa. Iltapäivätoimintaan osallistuvat lapset tilastoidaan vuosittain syyskuussa sekä tammikuussa. Tilastotiedot toimitetaan kaupungille, joka myöntää näitä vastaan avustuksen. Asiakasmaksuhuojennuksen saaneista asiakkaista niin ikään kunta maksaa kompensatiota.

Vantaan Lastenliitto ry tarjoaa iltapäivätoimintaa seitsemässä eri toimipisteessä; Hiekkaharjun, Lehtikuusen, Rajakylän, Aurinkokiven, Keimolanmäen ja Päiväkummun koululla. Iltapäivätoiminnan ryhmäkoot perustuvat lautakunnan tekemään päätökseen iltapäivätoiminnan ryhmäkoosta. Lapsiryhmän koko on 16, mutta tarvittaessa 17 lasta yhtä aikuista kohti.

Toimimme kaikissa toimipisteissä koulun meille osoittamissa tiloissa. Tilojen luonne ja määrä vaihtelee. Käytössämme on kunkin koulun tilanteesta riippuen joko yksi tai useampi luokkatila (pysyvä tai useamman kerran vuoden aikana vaihtuva tila), ruokala tai aulatilat. Jos lapsia on paljon, on yleensä käytössä vähintään kaksi eri sisätilaa. Käytännössä tänä päivänä suurimmassa osassa niistä kouluista, joissa toimimme, ei ole vapaata sisätilaa klo 12, vaan sisätila vapautuu aikaisintaan klo 13.15. Monella koululla silloinkin ainoa vapaa tila on ruokala. Toiminnan alkaessa ryhmät aloittavat ulkoilulla ja iltapäivätoiminnassa hyödynnetään lisäksi muutenkin paljon ulkotiloja eli koulun piha-alueita, lähimetsiä, lähileikkipuis-toja ja muita ulkoalueita. Lisäksi iltapäivätoiminnalla on vähintään yksi salivuoro viikossa. Ongelmaksi toiminnalle muodostuvat ne päivät, kun ilma on huono tai lapset ovat koulupäivän jälkeen valmiiksi märissä vaatteissa. Niissä kouluissa, missä sisätilaa ei ole klo 12, ollaan näissä tilanteissa hyvin vaihtelevissa olosuhteissa, mm. käytävillä, liikuntasalin pukuhuoneissa tai ruokalan liepeillä syömisen tai siivouksen ollessa vielä kesken.

Iltapäivätoimintaan kuuluu välipala, joka kaikissa yksiköissämme valmistetaan itse. Käytännössä välipala ostetaan kaupasta valmiina sellaisena, että sen valmistelu tarjolle on helppoa ja nopeaa. Toiminnassamme olemme varmistaneet, että työntekijöillä on hygieniapassi ja omavalvonnasta huolehditaan välipalan valmistuksen kaikissa vaiheissa. Välipalaan on olemassa omavalvontasuunnitelma ja jääkaapin lämpötilaa seurataan aktiivisesti. Välipalassa pyritään terveellisyteen ja se pitää sisällään välipalatuotteen, tuoretuotteen ja juoman. Välipala noudattelee Vantaan kaupungin tila- ja ruokapalvelu Vantin päiväkodeille ja kouluille määrittelemää mallia määrällisesti ja jossain määrin sisällöllisesti. Kuitenkin kouluilla on erilaiset mahdollisuudet valmistella ja säilyttää välipalaa, mikä vaikuttaa välipalan sisältöön. Kaikissa yksiköissä käytössä on joko itse hankittu tai koululta saatu jääkaappi ja kuiva-ainekaappi välipalan säilytykseen. Käytännön syistä myöskään esimerkiksi lämmitettävää välipalaa ei ole joka yksikössä tarjolla. Lisäksi välipalan sisältöön ja valmistukseen vaikuttaa myös käytettävissä olevat tilat (siivous ja tiskaamismahdollisuus) ja lapsimäärä (välipalan määrä ja sen valmisteluun menevä aika). Koska välipalaa ja sen valmistelua varten ei ole omaa työntekijää, vaan lapsiryhmän ohjaajat hoitavat välipalan ryhmän ohjaamisen lomassa, välipala pitää suunnitella siten, että sen eri vaiheisiin käytettävä aika olisi kohtuullinen ja työntekijöiden työpanos on mahdollista keskittää lapsiryhmässä olemiseen.

Lapset on vakuutettu kunnan toimesta ja tapaturman sattuessa hoito on lapselle ja perheelle maksutonta. Hoidon tulee kuitenkin tapahtua kunnallisessa terveydenhuollossa, jotta kunnan vakuutus kattaa sen. Tapaturmatilanteessa iltapäivätoiminnan ohjaajien toimesta täytetään aina tapaturmailmoitus, joka toimitetaan koulusihteerille. Lastenliitolla on myös oma turvallisuusohjeisto, jota noudatetaan iltapäivätoiminnassa. Ohjaajat perehtyvät koulukoh-taisiin kriisitoimintaohjeisiin, pelastussuunnitelmaan ja muihin ohjeistuksiin ennen uuden toimintakauden alkua ja kaikki Vantaan Lastenliiton sijaislistalla olevat sijaiset velvoitetaan myös perehtymään toimipistekohtaisiin sijaisohjeisiin sekä Lastenliiton turvallisuusohjeistukseen ja kuittaamaan nämä luetuiksi ennen sijaisuuksien tekemistä. Lisäksi meillä on käytössä uhka- ja vaaratilanteet –ohjeistus sekä ilmoituslomake uhka- ja vaaratilanteiden selvittämiseksi.

Iltapäivätoiminnassamme on lapsiryhmällä aina vähintään yksi ohjaaja, joka täyttää 9 a §:ssä säädetyt kelpoisuusvaatimukset, yleensä tämä henkilö on vastuuhjaaja. Avoimet oh-

jaajan työpaikat pyritään aina täyttämään siten, että kaikilla ohjaajillamme on kelpoisuusvaatimukset täyttävä koulutus tai kokemus tai he opiskelevat alaa oppisopimuksella. Aina kelpoisuusehdot täyttävää sopivaa ehdokasta ei ole, mutta rekrytoinnissa ja perehdytyksessä pyritään varmistumaan siitä, että palkattavilla ohjaajilla on riittävät tiedot ja taidot työskennellä ryhmässä. Suuri osa ohjaajistamme on toiminut alalla useita vuosia. Perehdyttämme ohjaajat tehtäviinsä esihenkilön toimesta yhdessä keskustellen, perehdytyskoulutuksella, perehdytysmateriaalin avulla sekä tietenkin työn ohessa työpaikalla muun työyhteisön avulla. Palvelutuottajien tapaamisissa esiin tulevat uudet tiedot tuodaan ohjaajien tietoon aina tapaamisten jälkeen.

Pyrimme siihen, että henkilökunnallamme on aina tarvittava taito ja soveltuvuus toteuttaa laadukasta iltapäivätoimintaa. Henkilöstömme koulutetaan säännöllisesti sekä omilla, että ulkopuolisten järjestämällä koulutuksilla. Vantaan kaupungin järjestämiin koulutuksiin osallistuminen on erityisen suotavaa. Uuden lukuvuoden alussa iltapäivätoiminnan ohjaajille järjestetään perehdytys- ja koulutustilaisuus, johon kaikki iltapäivätoiminnan ohjaajat osallistuvat. Lisäksi kevätkaudella järjestetään henkilökunnan koulutuspäivä. Henkilöstöllämme on myös tarvittava ensiapu- sekä hygieniapassikoulutus.

Iltapäivätoiminnan toimipisteissämme työskentelee aina vähintään 1 ohjaaja alkavaa 16-17 lasta kohti ja pääsääntöisesti ryhmät on 32 lapsen ja vastuuohjaaja-ohjaaja -työparin ryhmiä. Isommista yksiköissä toimintatapamme on jakaa lapset kiinteisiin 32 lapsen ja kahden aikuisen ryhmiin. Näissä ryhmissä on aina vastuuohjaaja/ohjaaja -työpari. Tällä tavalla tuomme ryhmään hallittavuutta ja toimintaa on helpompi organisoida. Kolmen aikuisen ryhmässä voi olla kaksi ohjaajaa ja yksi vastuuohjaaja, mutta näissäkin ryhmissä pyrimme siihen, että lapset on jaettu kiinteisiin ryhmiin vaikka ryhmää ohjaava aikuinen vaihtuisi tiimin sisällä.

Vastuuohjaajan työaikaan on lisätty tunteja toiminnan pedagogiseen suunnitteluun ja organisoimiseen. Vastuuohjaajamme vastaavat siitä, että kuukausisuunnitelmat tulee tehtyä ja toteutettua sekä ryhmän yleisestä toimivuudesta. Vantaan Lastenliiton hallintojohtaja ja yhdistyksen hallitus vastaavat toiminnan laadukkaasta toteutumisesta ja ylläpitävät sitä. Iltapäivätoiminnan ryhmissämme on palaverit esimiehen kanssa vähintään kerran kahdessa kuukaudessa, mutta muuta yhteydenpitoa pidetään päivittäin. Ohjaajat pitävät myös yhteisesti viikko- ja kuukausipalavereita.

Ohjaajien työssä jaksamisesta huolehditaan tarjoamalla lakisääteisen työterveyshuollon lisäksi suppeat lääkäri- ja terveystyöpalvelut työterveydestä vastaavassa lääkärikeskuksessa. Osana esihenkilötyötä pyritään vaikuttamaan työn tekemisen olosuhteisiin ja työn kuormitavuustekijöihin, vaikka moni asia on sellainen, että niihin on vain rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa. Toimipisteissä on suoritettu tai tullaan suorittamaan työterveyshuoltoon kuuluvat työpaikkaselvitykset. Työntekijöitä muistetaan vuosittain ja heitä palkitaan mm. työvuosista yhdistyksessä sekä ammatillisesta kouluttautumisesta.

Hallintojohtaja huolehtii yhdessä hallituksen kanssa iltapäivätoiminnan ohjaamisesta ja laadukkaan toiminnan toteutumisesta. Käytännössä hallintojohtaja raportoi hallitusta iltapäivätoiminnan kentällä olevista asioista. Hallitusta tiedotetaan iltapäivätoiminnan ajankohtaisista asioista ja hallitus tekee toimintaa ohjaavia päätöksiä kuukausittain hallituksen kokouksen yhteydessä. Hallintojohtaja seuraa iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelman toteutumista ja ohjaa ohjaajia toteuttamaan toimintaa toimintasuunnitelman ja yhdistyksen arvojen mukaisesti. Hallintojohtaja käy toimipisteissä säännöllisesti ja on yhteydessä ohjaajiin sähköpostitse ja puhelimitse. Henkilöstön kanssa käydään kehityskeskustelut 1-2 kertaa vuodessa, joista nousseet kehittämiskohteet pyritään ottamaan huomioon toiminnan ohjauksessa.

2. Toimintaa ohjaavat arvot ja toiminnan tavoitteet

Vantaan Lastenliitto ry on vuonna 1974 perustettu lapsi- ja varhaisnuorisojärjestö ja se on Kokoomuksen läheisjärjestö. Vantaan Lastenliitto ry ei kuitenkaan ole poliittinen järjestö, eikä toiminta ole poliittista. Vantaan Lastenliiton tarkoituksena on toimia asiantuntevana palvelujärjestönä, joka järjestää laadukasta ja edullista matalan kynnyksen toimintaa lapsille, lapsiperheille ja varhaisnuorille. Perustoimintaamme on kerho-, leiri-, koulutus- ja tapahtumatoiminta. Toimintaa ohjaavat arvot ovat reilu, rohkaiseva, välittävä ja lapsilähtöinen.

Perustoiminnan lisäksi Vantaan Lastenliitto ry toimii iltapäivätoiminnan palveluntuottajana Vantaalla ja tarjoaa lakisääteistä koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa ensimmäisen ja toisen vuosiluokkien oppilaille sekä kaikkien vuosiluokkien erityisopetukseen otetuille tai siirretyille oppilaille. Iltapäivätoimintamme ensisijaisena tavoitteena, johon kaikki muut tavoitteet tähtäävät, on tukea kodin ja koulun kasvatustyötä ja tarjota turvallisen kasvuympäristön lapselle koulupäivän jälkeen.

Yhdistyksen arvot ja iltapäivätoiminnalle asetetut tavoitteet toimivat toiminnan suunnittelun pohjana. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden mukaisesti iltapäivätoiminnalle on asetettu seuraavat tavoitteet:

- Lapsen vapaa-ajan toiminnan ohjaaminen
- Lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen
- Lapsen koulunkäynnin ja oppimisen tukeminen
- Varhainen puuttuminen ja sosiaalinen vahvistaminen
- Osallisuuden vahvistaminen

Tavoitteisiin pyritään käytännössä siten, että tarjoamme toiminnassa monipuolista ja vaihtelevaa ohjattua vapaa-ajan toimintaa päivittäin. Ohjatun toiminnan tavoitteena on tarjota lapsille mielekästä tekemistä ja tarjota onnistumisen kokemuksia. Iltapäivätoiminnan arjessa harjoitellaan koululaisena toimimisen taitoja: ohjeiden kuuntelua ja noudattamista, oman vuoron odottamista, omista tavaroista huolehtimista ja muiden huomioimista. Läksyhetkillä tehdään koulutehtäviä ja ohjaajat tukevat läksyissä mahdollisuuksien mukaan. Vapaan leikin tilanteissa harjoitellaan mm. leikkitaitoja, sosiaalisia taitoja, yhdessä sopimista ja ristiriitatilanteiden selvittämistä. Parhaimmillaan onnistunut iltapäivätoiminnan kokonaisuus tukee lapsen kehitystä, oppimista ja koulunkäyntiä sitä kautta, että se tukee lapsen jaksamista ja kohottaa itsetuntoa, lisää leikkitaitoja ja sosiaalisia taitoja, auttaa tutustumaan ikätovereihin ja saamaan kavereita, vähentää stressiä ja kuormitusta, tarjoaa virikkeitä ja virkistymistä ja turvallisen ympäristön iltapäiväksi turvallisten aikuisten ympäröimänä. Ohjaajat toimivat myös vanhempien tukena. Tarpeen mukaan ohjaajat ohjaavat vanhempia ja perheitä muiden palveluiden piiriin, esimerkiksi perheneuvoloihin. Jos lapsesta tai perheestä herää huolta, ollaan matalalla kynnyksellä yhteydessä lastensuojeluun ja muihin tukipalveluihin, tarvittaessa nimettömästi.

Lasten osallisuus otetaan toiminnassa huomioon niin, että lapset ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa toimintatuokioita. Iltapäivätoiminnan yhteiset säännöt tehdään yhdessä lasten kanssa ja ne ovat päivittäin lasten nähtävillä. Aikuiset ohjaavat tarvittaessa sääntöjen luomista siten, että esimerkiksi kiusaamattomuus tulee huomioiduksi jo sääntöjä

tehdessä. Tavoitteena on lisätä lasten osallisuuden kokemusta ja sitä, että he pääsevät vaikuttamaan omalla toiminnallaan. Osallisuuden lisääminen on myös osa yhdenvertaisuuden lisäämistä. Myös vanhempien toiveita kuunnellaan toimintaa toteutettaessa.

Haluamme edistää lasten hyvinvointia ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta. Iltapäivätoimintamme tavoitteissa painottuu järjestyksen arvot, joiden mukaisesti tavoitteena on edistää hyvää käytöstä, vahvaa itsetuntoa, osallisuutta, suvaitsevaisuutta, terveitä elämäntapoja ja luovuutta. Yleisenä tavoitteena on tukea lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä sekä luoda pohja hyvälle kasvulle. Lasten turvallisuus ja kiusaamattomuus iltapäivätoiminnassa on meille erityisen tärkeää. Tässä työssä tärkeässä asemassa on yhteistyö kodin ja koulun kanssa.

Kiusaamattomuus iltapäivätoiminnassa vaatii sitä, että aikuiset tunnistavat ilmiön ja kiusaamisen eri muodot ja että heillä on toimintatapoja ja työkaluja kiusaamistilanteiden selvittämiseksi ja kiusaamistilanteiden ennaltaehkäisemiseksi. Iltapäivätoiminnassa tulee myös erottaa toisistaan tavanomaiset ristiriitatilanteet lasten välillä ja kiusaaminen, joka on toistuvaa ja jatkuvaa toisen satuttamista henkisesti, fyysisesti tai sanallisesti. Toimintamallit näiden tilanteiden selvittämisessä myös hieman eroaa toisistaan. Yhdistyksellämme on kiusaamiseen puuttumiseen liittyen koulutusta ja koulutusmateriaalia ohjaajille. Lisäksi meillä on käytössä kiusaamiseen puuttumisen ja selvittämisen malli. Ristiriitatilanteet ja mahdolliset kiusaamistilanteet selvitetään ja niihin puututaan yhteistyössä kodin ja koulun kanssa. Kiusaamattomuutta ryhmässä edistetään myös sillä, että toiminnassa rakennetaan hyvää ryhmähenkeä, opetetaan lapsia toimimaan toisia huomioivasti, käydään läpi tunnetaitoja ja sitä miltä erilainen toiminta toisesta ihmisestä tuntuu sekä käydään läpi lasten kanssa ryhmän yhteisiä sääntöjä.

Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistetään aktiivisilla toimenpiteillä ja pitkäjänteisellä työllä. Jokaisen Lastenliiton toimintaan osallistuvan tulee saada olla oma itsensä, toteuttaa itseään, olla keskeneräinen, kuulua yhteisöön ja tuntea itsensä arvostetuksi. Toiminnassa tehdään töitä sen eteen, että syrjivät ennakkoluulot ja asenteet tehdään näkyviksi ja niitä kitketään. Ennakkoluulot ja asenteet voivat tulla toiminnassa esiin myös lasten puheissa ja kotoa opituista asenteista. Erilaisuuteen suhtaudutaan avoimesti ja neutraalisti, on kyse sitten vammaisuudesta, sateenkaariperheistä tai monikulttuurisuudesta. Tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta puhutaan lasten kanssa. Toiminnassa noudatetaan Vantaan Lastenliitolle tehtyjä turvallisemman tilan periaatteita ja niitä käsitellään lasten kanssa siten, että lasten on helppo myös ne ymmärtää.

3. Toiminnan sisällöt

Vantaan perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelmassa vuodelta 2017 kuvataan iltapäivätoiminnan sisällöstä näin:

Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden (Opetushallitus 2011) mukaan aamu- ja iltapäivätoiminta kootaan seuraavista sisällöllisistä kokonaisuuksista:

- eettinen kasvu ja yhdenvertaisuus
- leikki ja vuorovaikutus
- liikunta ja ulkoilu
- ruokailu ja lepo
- kulttuuri ja perinteet

- kädentaidot ja askartelu
- kuvallinen, musiikillinen, kehollinen ja kielellinen ilmaisu
- mediataidot
- arkiaskareet, elinympäristö ja kestävä elämäntapa
- erilaiset tiedolliset ja taidolliset aihepiirit

Vantaan Lastenliiton iltapäivätoimintaa suunniteltaessa otamme huomioon iltapäivätoimintaa ohjaavat määräykset, ohjeet ja linjaukset. Omat erityispiirteensä toiminnalle antaa se, että toiminta on siihen osallistuvien lasten vapaa-aikaa. Toiminnassa vuodesta toiseen toistuvia sisällöllisiä painotuksia on liikunta ja ulkoilu, yhdenvertaisuus ja osallisuus, kasvu, leikki, vuorovaikutus ja kädentaidot. Emme painota tiettyä teemaa, vaan pyrimme siihen, että lapsilla on mahdollisimman laajat mahdollisuudet toteuttaa itseään. Toiminnan lopulliseen toteutukseen vaikuttavat toimintaan osallistuvien lasten määrä ja tarpeet, ohjaajien ja lapsiryhmän kiinnostuksen kohteet sekä käytössä olevat tilat ja resurssit. Mahdollisuuksien mukaan toimintoja pyritään eriyttämään ja tarjoamaan mahdollisuus pienryhmätyöskentelyyn tai hetki rauhoittumiseen ja lepoon. Iltapäivätoiminnassa tehdään lisäksi säännöllisesti retkiä ryhmän vaatimukset huomioon ottaen. Ryhmätoiminnan lopulliseen kokonaisuuteen vaikuttaa eniten se, millainen ryhmä on ja millaista erityistä tukea tarvitsevia yksilöitä toiminnassa on, millaiset aikuisresurssit ja tilat toiminnalle on saatavilla ja minkälaista toimintaa tässä kokonaisuudessa pystyy toteuttamaan. Esimerkiksi pienryhmätyöskentely ja rauhoittumishetken tarjoaminen saattaa olla mahdotonta, vaikka sille olisi tarvetta.

Iltapäivätoimintamme tarjoaa lapsesta itsestään lähtevää toimintaa, sillä iltapäivätoiminta on lapsen vapaa-aikaa. Tämän lisäksi iltapäivätoiminnan ohjaajamme antavat lapsille mahdollisuuksia kokea myönteisiä elämyksiä ohjatussa toiminnassa päivittäin. Ohjatun toiminnan sisältö ja teemat vaihtelevat päivittäin. Toiminnassa järjestetään osallisuutta lisäävästi myös mm. lasten kokouksia ja toivepäiviä. Osallistumisen ilon ja onnistumisen kokemusten avulla tuetaan lapsen itsetunnon kehitystä. Heille annetaan myös kokemuksia turvallisuudesta ja välittämisestä yhteisten sääntöjen ja rajojen avulla.

Vantaan paikallisyhdistyksen iltapäivätoiminnan suunnitelma rakentuu koulun työjärjestyksen ja yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden mukaan. Ohjaajat laativat kausi- ja kuukausisuunnitelmat, jotka hyväksytetään esihenkilöllä. Kausi- ja kuukausisuunnitelmiin kuuluu muun muassa vaihtuvat teemat ja kampanjat. Kierrätys on huomioitu toiminnassamme.

4. Tukea tarvitsevat lapset aamu- ja iltapäivätoiminnassa

Iltapäivätoiminnan valintakriteereistä johtuen, kaikissa iltapäivätoiminnan ryhmissä on aina erilaista erityistä tukea tarvitsevia lapsia. Haasteet ovat hyvin moninaisia: on nepsy-lapsia, joilla on ADHD-kirjon ja autismitkirjon piirteitä tai muita nepsyhaasteita, liikunta- ja tukielin-sairauksia tai –vammoja, jotka edellyttää erilaisia apuvälineitä ja niiden käyttöä, näkö- ja kuulovammaa, lääkitystä vaativia pitkäaikaissairauksia, kuten epilepsia, astma ja diabetes, sosiaalis-emotionaalisia ja tunne-elämän haasteita, kielellisiä erityisvaikeuksia tai puheen tuottamisen ja ymmärtämisen haasteita, oppimisen vaikeutta ja kehitysviivettä. Lisäksi on oppilaat, joiden suomen kielen osaamisen taso on vähäinen siksi, että he ovat asuneet Suomessa vasta vähän aikaa. Tämä itsessään ei ole erityisen tuen aiheuttaja, mutta tulee ottaa huomioon siinä, että nämä lapset tarvitsevat kommunikaatiohaasteen takia myös enemmän tukea toiminnassa.

Vanhempien kanssa sovitaan tarpeen mukaan toimenpiteistä, joilla lisätään lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja tuetaan lapsen pärjäämistä iltapäivätoiminnassa. Iltapäivätoiminnan ohjaajat pitävät tarpeen mukaan kirjaa erityistilanteista iltapäivätoiminnassa, mikä auttaa lasten mahdollisten tuen tarpeiden määrittämisessä. Koulun opettajien ja avustajien sekä mahdollisesti terveydenhuollon ja lastensuojelun ammattilaisten kanssa tehdään yhteistyötä erityistä tukea tarvitsevien lasten tukemiseksi iltapäivätoiminnassa. Mm. tiedonvaihto, toimivien käytäntöjen jakaminen, palkitsemiskäytännöt lapsen käyttäymisen tukena, kuvatuki, lapsen kokonaisuormituksen hallinta ja vähentäminen sekä positiivisen pedagogian opit pyritään kaikki hyödyntämään, jotta erityistä tukea tarvitseva lapsi pystyy olemaan osa iltapäivätoiminnan ryhmää. Yksilöllinen vaihtelu tuen tarpeessa on suurta ja samanlaisella diagnoosilla ja samanlaisilla papereille olevat kaksi erityisen tuen oppilasta saattavat pärjätä iltapäivätoiminnassa toisistaan täysin poikkeavalla tavalla ja tuen määrän tarve vaihtelee. Yksilöllinen tuen tarve pitää ottaa huomioon toiminnassa aina. Myös keinot, joista erityistä tukea tarvitseva lapsi hyötyy, voi eri lapsilla olla erilaisia.

Henkilökunnan jatkuva koulutus ja perehdytys erityislasten kanssa toimimiseen on tärkeää. Erityislasten kanssa toimiminen vaatii ammattitaitoa, jota koulutuksella ja kokemuksella on mahdollista saada. Ryhmätoiminnassa voidaan käyttää keinoja, josta erityislasten lisäksi hyötyy koko ryhmä: ennakointi, suunnitelmallisuus, selkeät ja johdonmukaiset säännöt ja toiminnan sanoittaminen, toimintaryhmien jakaminen ryhmätuntemus huomioiden siten, että ennaltaehkäistään haastavien tilanteiden syntymistä. Erityislapset tarvitsevat sitä, että myös yrittäminen huomioidaan ja siitä kiitetään lasta.

Ryhmän pienentäminen ja jakaminen on yksi keino, jolla erityislasta voidaan toiminnassa tukea ja sitä pyritään tekemään jos se on mahdollista. Tähän vaikuttaa kuitenkin myös se, onko aikuisresurssia riittävästi, saadaanko koululta tiloja, joihin jakaa ryhmää ja onko ryhmässä kuinka monta sellaista lasta, jotka vaativat koko ajan aikuisen erityistä tarkkailua tai huomiota. Resurssit ovat sellaiset, että lähtökohtaisesti jokaiselle aikuisen erityishuomiota tarvitsevalle lapselle ei ole mahdollista tarjota henkilökohtaista avustajaa tai aikuista vierelle iltapäivätoimintaan koko ajaksi. Ryhmän jakaminen voi joskus olla mahdotonta siksi, että ryhmää ei ole mahdollista jakaa sellaisiin pienryhmiin, joissa aikuinen pärjäisi yksin.

Yksi tärkeimmistä keinoista erityislasten kanssa on yhteistyö kodin kanssa. Tarvittaessa käydään keskusteluja vanhempien kanssa siitä, että onko iltapäivätoiminnan määrä sopiva lapsen kokonaisuormitukseen nähden ja onko sitä mahdollista vähentää. Jos lapsi käyttäytyy iltapäivätoiminnassa siten, että on vaaraksi itselleen tai muille, vanhempi soitetaan hakemaan lasta pois iltapäivätoiminnasta. Monesti näissä tilanteissa tarvitaan myös moniammatillista tukea ja apua. Vakavimmissa akuuteissa tilanteissa soitetaan paikalle myös ambulanssia, vartijaa tai poliisia.

5. Yhteistyö kodin ja koulun kanssa

Vantaan paikallisyhdistyksen tavoitteena on avoin ja luottamuksellinen yhteistyö, joka perustuu keskinäiseen kunnioitukseen. Tuemme kodin kasvatustehtävää ja koulun kasvatustyötä. Iltapäivätoiminta on iso, tärkeä osa pienen koululaisen päivää ja yhteistyö kodin ja koulun kanssa on erityisen tärkeää lapsen tarpeiden huomioimiseksi kokonaisvaltaisesti.

Tiedonkulku kodin ja iltapäivätoiminnan välillä on erityisen tärkeää. Tähän sisältyy reppu-postina tai iltapäivätoiminnan sähköpostiosoitteesta lähetetyt kuukausitiedotteet ja muut tiedotteet, mutta myös arkinen kuulumisten vaihto päivittäin vanhempia kohdatessa, puhelimitse ja viesteillä. Ohjaajat ovat puhelimitse tavoitettavissa toiminta-aikana klo 12-17. Vanhemmille on myös jaettu toimiston yhteystiedot ja tärkeimmät iltapäivätoimintaan liittyvät käytännön tiedot kauden alussa palvelusopimuksen täyttämisen yhteydessä. Toimistolta ohjaajien esihenkilö on yhteydessä huoltajiin useimmiten silloin, kun tarvitsee keskustella erityistä tukea tarvitsevan lapsen tilanteesta tai toiminnassa herää lastensuojelullista huolta jostain lapsesta. Huoltajat ovat yhteydessä toimistoon myös silloin, jos toiminnasta nousee palautetta.

Pidämme myös huolen siitä, että iltapäiväkerhossa tietoon tullutta perheen yksityistä tietoa ei luvatta ilmaista ja salassapidossa noudatetaan voimassa olevia säännöksiä. Huoltajien luvalla voimme keskustella lasta koskevista asioista koulun henkilökunnan kanssa ja edustajamme voi osallistua lasta koskeviin palavereihin sekä moniammatilliseen yhteistyöhön tarpeen mukaan.

Iltapäivätoimintamme tukee koulun kasvatustyötä ja tämän takia teemme tiivistä yhteistyötä opettajien, rehtorin ja koulunkäyntiavustajien kanssa sekä koulun muun henkilökunnan kanssa. Omalta osaltamme haluamme panostaa hyvään, ammatilliseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön, jossa teemme yhdessä töitä yhteisten oppilaiden hyvinvoinnin eteen. Kaikissa toimipisteissä noudatamme kunkin koulun toimintakulttuuria, koska haluamme, että lapsi tuntee olonsa turvalliseksi samojen sääntöjen ympäröidessä häntä. Iltapäivätoiminnassa mahdollistetaan koulutyötä tarjoamalla aikaa ja mahdollisuuksien mukaan aikuisen tukea läksyjen tekemiseen.

Hallintojohtaja ja ohjaajat tekevät tiivistä yhteistyötä lasten vanhempien ja koulujen rehtoreiden ja muun henkilökunnan kanssa. Vantaan Lastenliitto pitää hyvän keskusteluyhteyden ylläpitoa koulun henkilökunnan kanssa ensiarvoisen tärkeänä toiminnan kehittämisen ja ohjaamisen kannalta. Vanhemmilta ja koululta tuleva palaute pyritään käsittelemään ohjaajien kanssa välittömästi ja puuttumaan mahdollisiin ongelma-kohtiin hyvin nopeasti. Tällä tavalla koulun ja kodin kanssa käytävä vuoropuhelu ohjaa toimintaa vahvasti. Myös muiden, samoilla kouluilla iltapäivätoimintaa tuottavien palveluntuottajien kanssa käydään tarpeen mukaan keskustelua ja tehdään yhteistyötä.

6. Toiminnan arviointi

Yhdistyksessämme tehdään keväisin kokonaisarviointi iltapäivätoiminnan tilanteesta ja peilaamme mennyttä lukuvuotta. Kokonaisarvioinnissamme otamme huomioon mm. tila-asiat ja omat taloudelliset resurssit ja ehdot. Teemme myös laadullista seuranta-kehittämistä toimintaa ja erilaisten käytänteiden toimivuutta. Edellä mainitut yhdessä ryhmäkohtaisten lapsimäärien ja ryhmien rakenteen kanssa määrittelevät toiminnan reunaehdot tulevalle lukuvuodelle. Vantaan Lastenliitto ry tiedottaa opetustoimen suunnittelijalle mahdolliset muutokset hyvissä ajoin.

Käytämme arvioinnissa monia eri keinoja: keskustelemme ohjaajien ja koulun työntekijöiden kanssa ja keräämme palautetta lapsilta ja vanhemmilta. Arvioimme mikä on mennyt hyvin

ja mikä on ollut haastavaa, sekä kuinka haasteet on selvitetty. Tavoitteille on asetettu mittarit, joilla arvioidaan onko tavoitteisiin päästy. Toiminnan toteutumista peilataan tehtyihin kuukausisuunnitelmiin.

Toimintamme perustuu vankkaan yhteistyöhön perheiden ja koulun kanssa ja toivomme välitöntä ja monipuolista palautetta, jotta erilaisiin tilanteisiin voidaan puuttua nopeasti. Perheiden, lasten ja koulun antamat palautteet käsitellään ja tarvittaessa järjestämme yhteisiä tapaamisia esim. huoltajien/opettajan ja ohjaajien kesken. Palautteen perusteella arvioimme ja kehitämme toimintaamme.